

Barnahús hlýtur alþjóðlega viðurkenningu

BARNAHÚSIÐ ÍSLENSKA HEFUR VAKIÐ verðskuldaða athygli út fyrir landsteinana og orðið barnaverndaryfirvöldum í Svíþjóð og Noregi fyrirmynd að stofnun sams konar barnahúsa þar sem sinnt er rannsóknum og viðtölum við börn sem talið er að hafi orðið fyrir kynferðislegu ofbeldi eða misnotkun.

Í byrjun september hlaut Barnahúsið á Íslandi viðurkenningu alþjóðlegu samtakanna IPSCAM fyrir brautryðjendastarf á þessu sviði og veitti Bragi Guðbrandsson forstjóri Barnaverndarstofu viðurkenningunni viðtöku fyrir hönd Barnahússins.

Viðurkenningin var veitt á heimsráðstefnu IPSCAM (International Society for Prevention of of Child abuse and neglect) sem haldin var dagana 3.-6. september í York á Englandi en hana sóttu fulltrúar víða að úr heiminum sem láta þennan mikilvæga málaflokk til sín taka.

„Það er mikill heiður og hvatning að Barnahús skuli hafi hlotið þessa viðurkenningu,” segir Jón R. Kristinsson barnalæknir en hann er einn þeirra sérfræðinga sem starfað hafa við Barnahúsið frá upphafi. „Undirbúningur að stofnun Barnahúss hófst 1997 að tillögu Barnaverndarstofu sem hafði að leiðarljósi rannsóknaraðstöðu í Bandaríkjunum „Children Advocacy Centers” sem eru stöðvar þar sem rannsakadur er grunur um kynferðisafbrot gegn börnum. Undirbúningsnefnd að stofnun Barnahúss hóf störf í september 1997 og starfaði samfellt þar til Barnahús hóf starfsemi í byrjun nóvember sama ár.” Undirbúningsnefndina skipuðu auk Jóns, Sigríður Jósefsdóttir saksóknari, Gísli Pálsson aðstoðaryfirlögregluþjónn, Sigurbjörn Víðir Eggertsson aðstoðaryfirlögregluþjónn, Ólafur Guðmundsson yfirlæknir, Þorgeir Magnússon sálfræðingur og Soffía Gísladóttir félagsmálastjóri. Af hálfu Barnaverndarstofu störfuðu með nefndinni Hrefna Friðriksdóttir lögfræðingur, Anni Haugen félagsráðgjafi og Bragi Guðbrandsson forstjóri. Til frekari ráðgjafar var kallaður Aðalsteinn Sigfússon sálfræðingur. Vigdís Erlendsdóttir sálfræðingur var ráðin forstöðumaður Barnahúss og síðan einnig Ragna Guðbrands-

dóttir félagsráðgjafi og Þorbjörg Sveinsdóttir sálfræðingur.

Auk Jóns R. Kristinssonar hefur Þóra F. Fischer kvensjúkdómalæknir starfað við Barnahúsið frá upphafi. Aðrir læknar sem sinnt hafa læknisskoðunum á börnum í Barnahúsi eru Gestur Pálsson barnalæknir og Ebba Margrét Magnúsdóttir kvensjúkdómalæknir.

„Það er ánægjulegt að segja frá því að Íslenska barnahúsið hefur orðið barnaverndaryfirvöldum bæði í Svíþjóð og Noregi fyrirmynd að stofnun Barnahúsa. Í Svíþjóð hefur barnahús þegar tekið til starfa í Linköping og fleiri eru að opna víðar í landinu. Skemmst er að minnast heimsóknar Sylvíu Svíadrottningar í Barnahúsið íslenska er hún var hér í opinberri heimsókn. Norska Stórþingið var nýlega að samþykkja lög þar sem kveðið er á um stofnun barnahúss og má fullvíst telja að starfsemin hér á Íslandi hafi átt sinn þátt í þeirri lagasetningu.”

Að sögn Jóns er hugmyndin að Barnahúsinu sú að þar fari fram allar rannsóknir og viðtöl við barn vegna meints kynferðisofbeldis eða misnotkunar undir handleiðslu og stjórn sérmenntaðs fagfólks, það er að segja rannsóknarviðtöl, læknisskoðun, greining og meðferð. Allir dómstólar landsins hafa nýtt sér þjónustu Barnahússins að Héraðsdómi Reykjavíkur undanskildum.

Jón R. Kristinsson segir mikla sérþekkingu þurfa til að átta sig á getu barna til að segja frá atburðum sem þau hafa upplifað og eins að meta þroska þeirra og áreiðanleika frásagnarinnar. „Manni finnst að börn séu nánast alltaf minni-máttar í þessum vondu málum og miklægt sé að vernda þau eftir mætti við vinnslu þessara mála þannig að ekki sé bætt á þeirra hremmingar. Með því að öll rannsókn þessara mála séu á sama stað og ekki sé verið að velta börnunum margoft upp úr þessum ljótu málum og segja endurtekið frá þeirra erfiðu lífsreynslu. Þá er markmiðið Barnahúsnáð. Þar er samankomin sérþekking við rannsókn þessara mála.” Aðspurður um hlutverk læknis við rannsókn á barni sem grunur er um að hafi orðið fyrir kyn-

Hávar
Sigurjónsson

*Jón R. Kristinsson
barnalæknir er einn þeirra
lækna sem starfa við
Barnahúsið.*

ferðislegu ofbeldi segir Jón að læknisrannsókn sé í mörgum tilfellum afar nauðsynleg fyrir barnið og foreldra til að staðfesta að allt sé í lagi og líffærin alveg eðlileg. „Við vitum að þó ekkert finnist við læknisskoðun útilokar eðlileg skoðun alls ekki að barnið hafi orðið fyrir kynferðislegu ofbeldi. Stundum finnum við sýkingar eða áverkamerki sem styðja frásögn barnsins. Rannsóknin er mikilvæg og oftast nauðsynleg. Við eru oftast þrjú við þessar rannsóknir, reyndur hjúkrunarfræðingur sem hefur mikla reynslu af að umgangast börn, barnalæknir og kvensjúkdómalæknir. Við notum leggangaspegil og tökum upp á myndband læknisskoðun af þeim líkamshlutum sem þurfa þykir. Börnin eru langflest búin að skoða alla aðstöðu og tæki hjá okkur áður en að skoðun kemur. Afar sjaldan kemur fyrir að svæfa þurfi barn eftir að við förum að skoða börnin í Barnahúsi, en áður var það algengt. Við leggjum mikla áherslu á að börnin séu óhrædd og við höfum við þau fulla samvinnu á meðan á skoðun stendur svo ekki sé verið að bæta á þeirra hremmingar. Þetta er einungis hægt með því að nýta sérþekkingu og sérþjálfun þeirra sem að þessum málum koma.”

ISPCAN eru einu þverfaglegu heimssamtökin á sviði barnaverndar og hafa að markmiði að vinna gegn hvers konar ofbeldi og vanrækslu barna alls staðar í veröldinni. Samtökin voru stofnuð árið 1977. Snar þáttur í starfsemi þeirra er að miðla fræðslu á meðal fagfólks úr ólíkum fræðigreinum um vísindalegar rannsóknir, starfsemi og verklag

sem telst til fyrirmyndar á sviði barnaverndar auk þess að auka þekkingu og vitund almennings sem og stjórnvalda á réttindum og þörfum barna. ISPCAN annast margháttða þjálfun og fræðslu, til dæmis með útgáfu ritsins *Child Abuse and Neglect* sem er helsta fræðitímarit í barnavernd sem þekkest. Starfsemi samtakanna rís hæst á heimsráðstefnum sem haldnar eru annað hvert ár og álfuráðstefnum sem haldnar eru árin þar á milli. Frekari upplýsingar um ISPCAN má finna á heimasíðu samtakanna www.ispcan.org

Í tengslum við heimsráðstefnur sínar hefur ISPCAN veitt nokkur verðlaun fyrir frumkvæði og framúrskarandi framlag á ýmsum sviðum barnaverndar. *Multidisciplinary Team Award* voru nú veitt í annað sinn en verðlaunahafi er valinn úr hópi tilnefninga sem berast samtökunum. Barnahús var tilnefnt til þessara verðlauna af Dr. Patty Toth lögfræðingi hjá Washington State Criminal Justice Commission og fyrrum samstarfsmönnum hennar hjá Harbourview Medical Center í Seattle en þeir hafa fylgst með stofnun og starfsemi Barnahúss frá upphafi. Í tilnefningunni kom fram það álit að Barnahúsið hafi valdið þáttaskilum í meðferð kynferðisbrotamála á Íslandi, einkum með tilliti til þarfa og réttinda barna. Þá hafi framlag Íslands til að vinna að framgangi faglegra vinnubragða varðandi kynferðisbrot gegn börnum í Evrópu verið einkar árangursríkt eins og opnun barnahúsa í Svíþjóð beri ótvírætt vitni um.